

Aktuelt nå

I dag, den 20. november, når jeg som ny redaktør av *Barn* fører "Aktuelt nå" i pennen for første gang, markeres en viktig begivenhet av barn og voksne verden over. Som kjent for mange av *Barn's* lesere vedtok Generalforsamlingen i FN den 20. november for tretten år siden en barnerettighetserklæring som i ettertid ofte omtales som "Barnekonvensjonen". Til forskjell fra tidligere barnerettighetserklæringer, ble barn i 1989 også gitt *deltakelsesrettigheter*, uttrykt gjennom artiklene 12 og 13 som rett til ytringsfrihet og medvirkning i beslutninger som berører deres liv. Barnekonvensjonen er blitt beskrevet som revolusjonerende i retning av å anerkjenne barn som samfunnsborgere. Selv om en slik fortolkning ikke har entydig oppslutning, lar det seg ikke bestride at konvensjonen, som er ratifisert av alle land i verden så nær som USA, blir brukt som et redskap til å gi barn som gruppe og individer en økt samfunnsmessig posisjon og en stemme blant annet i politiske sammenhenger.

Barnekonvensjonens bursdag feires gjennom en markering i Oslo der tre statsråder møter barn og unge fra ulike deler av landet for å høre deres ytringer om hvordan det er å vokse opp i Norge. I et prosjekt arrangert ved et samarbeid mellom Barneombudet, Redd Barna, Forum for Barnekonvensjonen og Landslaget for norske ungdomsorganisasjoner, kalt "Livet under 18" har 1500 deltakere i alderen 10-18 år gjennom ulike ytringsformer fått si sin mening om hva som opptar dem i hverdagen. Dette gjelder ikke bare erfaringer i familie og skole, men også for eksempel ytringer om hvordan det er å bo på asylmottak og i psykiatrisk institusjon, om gleder og problemer i hverdagen, om hva de vil være med å bestemme og mye annet.

Retten til ytringsfrihet og en stemme i saker som berører barns liv har ingen nedre aldersgrense. At offentlige høringer og andre medvirkningstiltak oftest er rettet mot eldre barn og unge, viser at medvirkning oftest fortolkes som verbale ytringer, selv om kreative og kunstneriske ytringsformer også kan tas i bruk som et supplement. Denne uken skjer også en barnemønst-ring av et litt annet slag idet 560 ett- og toåringer fra barnehager i distriktet møtes til "Toddler-festival" på Dronning Mauds Minne Høgskole i Trondheim. Gjennom drama, musikk og bevegelse skal de minste få møte hverandre, utforske og oppleve gjennom kroppslige, sanselige og følelsesmessige uttrykksformer.

Både høringen i Oslo og Toddlerfestivalen uttrykker tidstypiske trekk ved barndom i vårt land, nemlig en økende vektlegging av barn som aktive deltakere. Barn og unge skal synliggjøres og gis en stemme, og deres stemmer skal først og fremst utvikles og uttrykkes i grupper av jevnaldrende.

Artiklene i dette nummer har alle barns perspektiver og ytringer i fokus på en eller annen måte. Vigdis Lysne presenterer den andre av to artikler der hun fra en filosofisk synsvinkel drøfter syn på barn. Hennes budskap er at vårt menneskesyn er avgjørende for hvordan vi samhandler med og forholder oss til barn. En grunnleggende respekt for individet, for menneskelig erfaring som et resultat av samspill mellom følelser og tanker, og for betydningen av en likeverdig relasjon mellom barn og voksne er viktige elementer i det menneskesynet forfatteren representerer. I *Morgenbladet* (11.-17. oktober) kan interesserte lesere følge Lysne videre der hun som engasjert deltaker i en debatt om behandlingsmetoder av adferdsvansker stiller spørsmålet: Er barn folk?

Sylvi Hovdenaks fokus er ungdomsskoleelevens opplevelse av sin skolesituasjon. Informantenes opplevelser gir blant annet innblikk i en skolehverdag der tempo og effektivitetskrav går på bekostning av fordypelse og refleksjon. At alle elevene i undersøkelsen uttrykker ønske om mer yrkespraksis, tilknytning til arbeidsliv og tilgang til andre sosiale arenaer peker i retning av at skolen representerer en begrenset arena for ungdom med få muligheter til samfunnsmessig deltakelse og integrasjon.

Institusjonsliv er også tema for Jóhanna Einarsdóttirs artikkel. Hun presenterer islandske førskolebarns stemmer og deres refleksjoner på hverdagslivet i barnehagen, og overgangen fra barnehage til skole. Artikkelen inneholder blant annet en grundig gjennomgang av internasjonal forskning der barn er benyttet som informanter eller medforskere.

Betydningen av estetiske uttrykksformer drøftes av Marit Hopperstad, som presenterer sin prøveforelesning *Barnetegning som forskningsobjekt og som praksis i barnehage og grunnskole: tradisjoner og spenninger*. Forfatteren påpeker at tegning er en kommunikasjonsform som bør tas mer alvorlig både innenfor forskning og skole.

Vi er også glad for å presentere en bokanmeldelse og sammendrag av tre avlagte dr.avhandlinger. To av doktorene har vært knyttet til Norsk senter for barneforskning.

Med dette siste nummeret av *Barn* i 2002, ønskes våre lesere en god jul.

Anne Trine Kjørholt